

İSLÂM'IN KIYMETİ*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Kadir Geceniz mübarek olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri nice Kadirlere, Kadir Gecelerine, mübarek gecelere ulaşmayı, sağlıklı afiyetle o geceleri ihyâ etmeyi; gecenin mükâfatlarından, ecir ve sevaplarından en yüksek derecede hissedâr, hissemend, nasibdâr olmayı cümlenize nasib eylesin... Bu güzel dileklerimizi lütfuyla, keremiyle, bu güzel gün hürmetine kabul eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

a. Kadir Gecesi'nin Fazileti

Kadir Gecesi, *Leyletü'l-Kadr... Leyleh*, Arapçada gece demek, bir gece demek. (*Elfü leyleh ve leyleh*) “Binbir gece” demek oluyor Arapçada. *Leyletü'l-kadr*, Kadir Gecesi... Bu Kadir Gecesinin çok muhteşem bir gece olduğunu Kur'an-ı Kerim söylediği için, fazileti hakkında hiçbir tereddüt yok... Çünkü, Cenâb-ı Hak Teâlâ bu geceye, bu isimli bir sûre indirmiş. Kadir Sûresi diye, (*Innâ enzelnâhu fî leyleti'l-kadr*) diye. Bu sûreden biliyoruz ki, bu Kadir Gecesi çok değerli bir gece. Ve bu gecede çok büyük mükâfatlar, sevaplar var.

Kadir Gecesi hakkında, *Sûretü'l-Kadr* olduğu gibi, bazı alimlerin görüşlerine göre, kanaatlerine göre, Duhan Sûresi'nin başında adı

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

geçen *leyle-i mübâreke* de Kadir Gecesi'dir.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ .
فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ

حَكِيمٍ . أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ . رَرَحْمَةً
مِنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(الدخان: ٦-٣)

(*Innâ enzelnâhu fî leyletin mübâreketin innâ künnâ münzirîn. Fîhâ yufraku küllü emrin hakîm. Emren min indinâ, innâ künnâ mürsilîn. Rahmeten min rabbike innehû hüve's-semîu'l-alîm*) (Duhan, 44/3-6) ayet-i kerimelerinde bir mübarek geceden bahsediliyor. O gecenin de Kadir Gecesi olduğunu, “İşte o gecede biz onu indirdik.” denilmesinden çıkartıyorlar. Bazı alimler, *rahmetu'llâhi aleyhim ecmaîn...* Allah hepsinin kabirlerini nur doldursun, ruhlarını şâd eylesin, mükâfatlarını arttırsın... Onların eserlerini okuyoruz, bilgileniyoruz, istifade ediyoruz. Kendilerine çok şükran borcumuz var. Allah bizi cennette onlarla buluştursun, sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!.. Duhan Sûresi'nde geçen bu *leyle-i mübâreke* Berat Gecesi'dir diyenler de var. Yâni o hususta *leyletün mübâreketin* diye geçtiği için, *leyletü'l-kadr* diye geçmediğinden, o gece ayrı bir mübarek gecedir, Berat Gecesidir. o Berat Gecesi'nde, tüm senenin olacak işleri ilgili meleklere verilir

diye, Şa'ban'ın yarısı gecesi, (*leyletü'n-nısfı min şa'bân*) diye, Şa'ban ayının ortasında Berat Gecesi konuşmamda anlatmıştım. Ama bazıları da, bu sûredeki leyle-i mübârekenin Berat Gecesi değil de, bunun Kadir Gecesi olduğu kanaatine varmışlar, öyle söylemişler.

Şimdi, İmam Buhârî ve İmam Müslim, iki büyük hadis allâmesi, hadis konusunda en büyük iki isim, iki mübarek zât. Allah şefaathlerine erdirsin... Sahihayn, iki sahih kitap, onlar tarafından yazılmış. İki kitap, en çok itimad edilen eserlerden. Okuyoruz zevkle, şevkle. Ebû Hüreyre RA'dan onlar rivâyet etmişler, kaydetmişler müttefikan ki, Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:¹

---

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.672, *Savm* 36/6, no:1802; Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.709, *Salâtü't-Terâvih* 37/2, no:1910; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.523, no:760; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.436, no:1372; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.67, no:683; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.156, no:2202; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.241, no:7278; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.437, no:3682; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.344, no:8821; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.194, no:1894; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.371, no:5960; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.306, no:3612; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.306, no:8306; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.275, no:3414; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.42, no:1776; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.93, no:2823; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.283; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.225; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.304, no:827; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.446, no:8589; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.422, no:950; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.311, no:2360; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.330, no:1953; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.394, no:804; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.IV, s.53, no:1551; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.283; Ebû Hüreyre RA'dan. Neseî, *Sünen*, c.VII, s.375, no:2164; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.86, no:2503; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.538, no:24054; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXI, s.198, no:23295.

مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

(حم.خ.د.ت.ن.م.حب.عن ابى هريرة)

RE. 436/11 (*Men kàme leylete'l-kadri î mânên va'htisâben gufira lehû mâ tekaddeme min zenbihî*) “Kim Kadir gecesini inanmış bir insan olarak, imanla, (*va'htisâben*) ve Allah'tan sevabını bekleyerek, hasbeten lillâh, Allah rızası için, Allah aşkına kalkıp namaz kılarak, Kur'an okuyarak, zikir yaparak ihyâ ederse; (*gufire lehû mâ tekaddeme min zenbihî*) geçmiş olan günahlarının hepsi, ömrünün mazisindeki, o zamana kadarki günahlarının hepsi, afv u mağfiret olunur, bağışlanır.”

Hani bu izahatı niçin veriyorum?.. Kardeşlerimiz bir kısmı, İslâm'la ilgili olan kardeşlerimiz bir kısmı soruyorlar. Yâni hadis söylüyorsunuz, sahih mi diye soruyorlar. Sormak herkesin hakkıdır. Bir bilginin sıhhatini, keşke herkes çok güzel araştırırsa da, çürük fikirler çürüyüp gitse, sağlam fikirler kalsa; dosdoğru yol gün gibi ayan beyan ortada dursa... İnsanlar keşke bâtıllara, boşlara saplanıp oralarda, bataкта çırpınıp kalmasalar. İşte bu hadis-i şerîfler, sahih kaynaklardan size naklettiğim hadis-i şerîfler.

Ne demek?.. (*Men kàme leylete'l-kadri*) “Kadir Gecesinde kim kalkarsa...” *Kàme-yekùmukıyâm*; kalkmak demek ama, buradaki gece kalkmaktan murad nedir?.. Geceleyin ibadet etmeğe kalkmak. Yâni, bir insan geceleyin

kalksa, yatağının başında ayakta dursa... *Kàme* bu mânâya değil. Yâni ayakta durmak yavan bir şey. Ayakta namaz için duruyorsa, geceyi Cenâb-ı Hakk'a ibadetle değerlendiriorsa, ona işte *kıyâmü'l-leyl* derler. Geceleyin kalkmak, yâni gece ibadetine kalkmak.

Gece ibadetinin bir başka adı da, meşhur adı da *teheccüd* namazıdır. Tabii, namazdan başka zikir ibadetleri filân da olabiliyor. Gece ibadetleri çeşitli olabilir ama, *kıyâmü'l-leyl* denilince, geceleyin kalkıp *teheccüd* namazı kılmak, nice nice namazlar kılmak; *teheccüd* namazı olmasa bile, borç ödese bile, namaz kılmak mânâsına geliyor. Onun için, kuru mânâsıyla almayacağız, bu izaha göre değerlendireceğiz.

“Kim Kadir Gecesini ibadetle değerlendirirse, Kadir Gecesi'nde ibadet ederse...” Ama iki sıfat var: (*Îmânen*) İnanarak... Yâni bu iş neden yapılıyor? (*Îmânen*) “Allah'a inandığı için... (*Va'htisâben*) Allah'tan sevabını beklediği için...” İnsan bir ibadeti eğer inançla yaparsa, ibadeti makbuldür. Aynı hareketleri, inançsız bir başkası da yanında yapsa... “Takliden aynı işleri yaptım. İşte ben de senin yanında ayakta durdum, eğildim rükûda, aşağı vardım secdede; sonra kalktım, idman yapar gibi...”

Hani sabahları bazı televizyon kanallarında görüyorsunuz, sabah idmanlarını gösteriyorlar, bir sürü insan. Buralarda da gösteriyorlar. İthal malı o, yerli malı değil. Öyle hareket, böyle hareket...

Şimdi bu hareketin kıymeti yok. Yâni aynı

hareketi yapsa bile, kıymeti yok. Yaptığı hareketi insan inanarak yapacak. Yaptığı şeyin şuurunda olacak, niçin yaptığını bilecek.

Kadir Gecesi'nde geceleyin kalkıyor. Niye kalkıyor?.. *Îmânen*... Allah'a inanan bir insan; Kur'an-ı Kerim'e inanan, seven bir insan; Peygamber-i Zîşânımız'a bağlı, onun peygamberimiz olduğunu, Allah'ın elçisi olduğunu bilen bir insan; onun sözlerini baş tacı eden, onun gösterdiği yolda giden, onun sünnetine uyan bir insan... (*Va'htisâben*) "Hesabını da yapıyor; 'Ben bunu yaparsam Cenâb-ı Hak hoşnud olur, Cenâb-ı Hak'ın rızasını kazanırım, sevap kazanırım!' diyor." İşte buna da *ihtisab* derler. Yâni sevap ummak, sevabını Allah'tan beklemek demek. Sevap hesabı yapmak, bazen makbul olmayan bir şeyi de hatıra getiriyor. Yâni sevap bezirganlığı gibi hani şunu şöyle yaparsam beş kuruşluk sevap alırım, şöyle yaparsam üç kuruşluk daha, beş artı üç, eşittir sekiz... Yâni öyle katı hesaplar ahiret hesabında Cenâb-ı Hak'ın mükafatlarını ölçmekte kâfi olmaz. Çünkü, Cenâb-ı Hak bir ibadeti nasıl kabul eder, kendisi biliyor. Bizim bilmediğimiz taraflarını da biliyor kulun... Ne niyetle yaptığını biliyor. Şirk-i hafîsi var mı, ücubu var mı, kibiri var mı; ona göre değerlendiriyor. O hesapları kullar yapamaz. Onu Cenâb-ı Hak bilir. "Oruç benimdir, mükâfatını ben veriyorum." dediği gibi, bu amellerin de mükâfatlarını Cenâb-ı Hak hakkıyla verir. Hadis-i şerifte bildirilmiş ki:²

² Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.1027, *Cihad* 60/2, no:2635; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.17, no:3124; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II,

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ

(بخ. ن. هب. عن أبي هريرة)

(*Va'llàhu a'lemü bi-men yücâhidü fî sebîlihî*)
“Kimin Allah rızası için cihad ettiğini de en iyi Allah bilir.” Yâni, “Cihad sevap ama, kimin Allah rızası için cihad ettiğini de yine o bilir.” diyor. Bazıları Allah rızası için cihad etmiyor demek. Hicret etmişler. Hicret farz. Peygamber Efendimiz Medine'ye gittiği zaman onun etrafında toplanacaklar, İslâm'ı bilecekler,

Rasûlüllah'ı koruyacaklar. Müslümanlara, nerede olursa olsunlar hicret etmeleri, Peygamber Efendimiz'in yanına gitmeleri emrolunmuştu. Ama hicreti bile kimisi evlenmek için, oraya gitmiş olan bir kadın, eskiden tanıştığı, niyet ettiği bir kadın için gidiyordu, kimisi oraya gidersem şöyle dünyalık, böyle menfaat var diye yapıyordu. Onların hicreti makbul hicret mi, hicret sevabı alacaklar mı?.. Hayır! “Onların hicreti kadına, onların hicreti dünyalığa, mad-diyâta, menfaate... Onlara mânevî sevap yok!” diye, hadis-i şerîflerde bildiriliyor.

(*Îmânen va'htisâben*) Kadir Gecesi'ni kim Allah'a inananak, Rasûlüllah'a inanarak, Kur'an'a inanarak, İslâm'a inanarak, ahirete

---

s.438, no:9646; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.482, no:4622; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.375, no:7671; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.9, no:4215; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.12, no:4332; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.254, no:9530; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.166, no:3015; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.280; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.457, no:7324; Ebû Hüreyre RA'dan. *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.388, no:21034.

inanarak, mü'min bir kimse olarak, tertemiz bir kalb ile ve sevabını Cenâb-ı Mevlâ'dan umarak; "Rabbim beni böyle yaparsam sever. Ben Rabbimin rızasını kazanmağa çalışayım. Rabbimin rızasını kazanmak, zaten benim ana gayem, hayattaki biricik arzum, tek isteğim... Gece gündüz tek düşündüğüm şey, Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmaktır. Ben böyle yapayım!" derse, böyle temiz niyetle Kadir Gecesi'ni ihyâ eden bir kimsenin mükâfatı ne olurmuş, bu sahîh hadis-i şerîfte belirtiliyor:

(Gufira lehû mâ tekaddeme min zenbihî) "Daha önceden o güne kadar yapmış olup, işlemiş olup, ortaya koymuş olduğu, bütün günahları mağfiret olunur. Allah tarafından silinir, bağışlanır; o kul tertemiz olur."

Demek ki, Kadir Gecesi böyle kazançlı bir gece. Bütün mâzinin hatalarını, kusurlarını, günahlarını sildiriyor. Yâni kaç yıllık ömür sürmüşse kişi, o günahlar gidiyor.

Onun için, Kadir Gecesi'ne tabii râğbetler fazla... Havalar sıcak olduğu zaman, selâtin camilerinin avluları bile dolardı, içleri dolardı sabahlara kadar. Şimdi tabii biraz kışın ortası olduğu için, bazı yerlerde havalar sert olduğundan, nasıl olduğunu bilmiyoruz ama, mü'min halkımız, inşâallah kıyamete kadar da mü'min kalacak, Kur'an'a sevgili, Peygamber Efendimiz'e bağlı kalacak... Onlar gene tabii camileri doldurmuşlardır. Aşk ile, şevk ile, salât ü selâmlarla, kandillerle, tatlı tatlı ibadetlerle geceyi geçiriyorlardır. Allah o mükâfatlara erdirsin... Dünya ve ahirette aziz ve bahtiyar

eylesin... Cümle kardeşlerimizi, bütün Ümmet-i Muhammed'i hayırlara erdirsin...

b. İ'tikâfın Önemi

Kadir Gecesi'nin ne zaman olduğu hususunda Peygamber Efendimiz'in zamanında dahi bir örtülülük vardı, saklanma, gizlenme vardı. Saklayan kim? Cenâb-ı Hak. Yâni Kadir Gecesi'ni aşikâr olarak beyan etmemiş.

Bazı mübarek geceler belli. Meselâ; Şa'ban'ın yarısı gecesi, yâni Berat Gecesi... Bu, tamam belli. Şaban'ın ortası, 14'ünü 15'ine bağlayan gece. Tamam, güzel bir gece. Belli.

Sonra her hafta karşılaştığımız cuma gecesi, belli. Hem de ülkeden ülkeye ihtilaf bile yok. Suudî Arabistan'da da cuma cumadır, Türkiye'de de. Haftanın günlerinde böyle kayma, öncelikli, sonralıklı başlama yok. İşte cuma gecesi de hayırlı bir gece... Haftanın en hayırlı günü cuma gecesidir, belli.

Arafe gecesi... Yâni hacıların Arafat'a çıktığı gece. Arafe, bir şeyin bir önceki gecesi mânâsına, cins isim olarak da kullanıldığı gibi, hacıların Arafat'a çıkma günü, yâni Zilhicce'nin 9'u... Zilhicce'nin 10'u Kurban Bayramı'nın biri olacak. Hacca gitmiş olanlar, Kurban Bayramı'ndan bir gün önce Arafat'ta oluyor. İşte o da belli, tamam. Zilhicce ne zaman girmişse, 1, 2 ,3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, Arafat'ta olacak, belli.

Ama Kadir Gecesi'ni Cenâb-ı Rabbü'l-âlemîn belirtmemiş. Bunları bazı rivayetlerle, Peygamber Efendimiz'in zamanında da birtakım

alâmetlerle, belki o seneye mahsus olarak, hangi günde olduğunu bazı mübarek kullarına belirtilmiştir. Ama, biraz saklı olduğunu da biliyoruz.

Meselâ: Aişe Vâlidemiz, *—radiya’llâhu anhâ ve an vâlidihâ seyyidinâ ebû bekrini’s-sıddîk—* Hazret-i Ebû Bekr’in kızı Aişe Anamız, Peygamber Efendimiz’in mübarek, genç zevcesi. Çünkü o

genç yaşta zevce oldu ki, Peygamber Efendimiz’den bütün dinin inceliklerini, aile hayatı yakınlığı içinde öğrendi ve Ümmet-i Muhammed’e çok faydeli bilgiler sundu. Alime, değerli bir bilgin hatun idi o vâlidemiz.

Hz. Aişe Vâlidemiz diyor ki:³

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يُجَاوِرُ فِي
الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ

مِنْ رَمَضَانَ، وَيَقُولُ: تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ
الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

(خ.م. عن عائشة)

(*Kâne rasûlü’llâh SAS, yücâvirü fi’l-aşri’l-evâhiri min ramadân, ve yekûl: Taharrav leylete’l-kadri fi’l-aşri’l-evâhiri min ramadân*)

³ Buhârî, *Sahîh*, c.VII, s.147, no:1880; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.278, no:722; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.170, no:670; Hz. AişeRA’dan.

Bu da müttefekun aleyh bir hadis-i şerîftir. Yâni hem hadis alimi İmam Buhârî, hem hadis alimi İmam Müslim, ikisi de sahih kitaplarına bu güzel hadisi almışlar. Senesinde, metninde, güzelliğinde ittifak etmişler.

Şimdi bu hadis-i şerîfte, ne yapıyor imiş Peygamber Efendimiz, öğreniyoruz: (*Kâne yücâvirü fi'l-aşri'l-evâhiri min ramadàn*) “Rasûlüllah SAS, Ramazan’ın son on gününde mücâveret ederdi.” Mücâveret etmek, bir yerde yerleşmek demek. Meselâ, Medine’ye gidip bir insan yerleşmişse, “Medine’ye mücavir oldu.” derler. Yâni, oraya yerleşti derler.

Şimdi, (*Kâne yücâvirü fi'l-aşri'l-evâhiri min ramadàn*) ne demek? “Peygamber Efendimiz Ramazan’ın son on gününde mescidde i’tikâfa girerdi.” demek. Bu sözden çıkan mânâ bu.

Neden?.. (*Ve yekûl*) Ve derdi ki Peygamber SAS Efendimiz: (*Taharrav leylete'l-kadri fi'l-aşri'l-evâhiri min ramadàn*) “Kadir Gecesini seviyorsunuz, rastlamak istiyorsunuz, ihyâ etmek istiyorsunuz, arıyorsunuz ya, (*taharrav*) arayın...”

Taharrî ne demek?.. Eskiler bilirdi bunu, yeniler belki bilmez. Araştırma demek. Müfettiş gibi, taharrî etmek aramak demek. (*Taharrav*) “Sizler arayınız ey müslümanlar.” Neyi arıyorlar?.. (*Leylete'l-kadri*) Ramazan’ın içinde saklanmış olan Kadir Gecesini; bir latifeden dolayı, bir hikmetten dolayı saklanmış olan Kadir Gecesini arayınız. Nerede?.. (*Fi'l-aşri'l-evâhiri min ramadàn*) “Ramazan’ın son on gününde arayınız!”

İşte o on günde Kadir'e tesadüf etmek ve Kadir'in sevaplarından istifade etmek için, Peygamber Efendimiz i'tikâfa girerdi. İ'tikâf da Peygamber Efendimiz'in çok kuvvetli sünnetidir. Yâni evinden de ayrılacak, eşinden, çoluk çocuğundan da ayrılacak, mescide gelecek, sırf ibadetle vaktini geçirecek.

Biliyorsunuz, ne kadar tatlıdır! Cenâb-ı Hak ile ibadet halinde olmak ne güzeldir, ne güzeldir!.. Niyazi-i Mısri'nin böyle bir güzel ilâhisi de var bu konuda... Yâni Mevlâ ile baş başa kalıp onu zikretmek, fikretmek ve o tecellîlere ermek çok güzel.

İnsanların çoğu bunu bilemiyor. Yâni yalnızlıktan korkuyor, yalnız kalmaktan kaçıyor. Yalnız kaldığı zaman canı sıkılıyor. Neden?.. Cenâb-ı Hak ile ünsiyete alışmadığı için. Yâni Cenâb-ı Hak ile dostluğa, ona yakınlaşmağa, onu bilmeğe alışmamış. Ailesi, babası, annesi kusurlu, yetiştirmemişler. Çevresi kusurlu, öğretmemişler.

Ama İslâm öyle değil. İslâm, i'tikâfı kuvvetli sünnet diye emrediyor. Her beldede müslümanlardan durumu müsait olanlar i'tikâfa girecekler.

“—Bizim kasabada hiç i'tikâfa giren insan yok...”

Tamam, o kasabadaki bütün insanlar o sünneti ihyâ etmediler diye hepsi sorumlu ve suçlu!.. Niye siz i'tikâf sünnetini yerine getirmediniz?..

Bir-iki tane babayiğit çıktı, emekli veyahut tüccar da; “Olsun, ben Ramazan'ın son on

gününde tüccar da olsam dünyalık çalışmalarımı Allah rızası için bırakacağım, camide i'tikâf edeceğim!” dedi. Böyleleri de olmuyor. Memur oluyor, işçi oluyor; tamam on gün izin alıyor. İnsan, sevaplı bir şey yapmak istedi mi, muradını elde eder. Arayan her şeyi elde eder. İsteyen istediğine ulaşır. Şimdi işçi de olsa, memur da olsa, tüccar da olsa, emekli de olsa, küçük de olsa, büyük de olsa, kadın da olsa, erkek de olsa; isterse yapabilir. İşte böyle kuvvetli bir sünnet var.

Şimdi biz küçükken çocuklarımıza öğretiyoruz: “—Sabah namazı kaç rekât?..”

“—Dört rekât.”

“—Nasıl?..”

“—İkisi sünnet, ikisi farz.”

“—Öğlen namazı kaç rekât?”

“—On rekât.”

“—Nasıl?..”

“—Dördü ilk sünnet, dördü farz, ikisi son sünnet...”

Yâni, sünnetleri de öğretiyoruz, bunları da kılsın diye, çünkü sevabı çok diye. Böylece ahali biliyor ki, o sünnetlerin sevabı var.

İşte bu i'tikâf da kuvvetli sünnet. Neden? Son on günde Kadir Gecesi saklı. İşte Ramazan'ın orasında, o tarafına doğru saklanmış Kadir Gecesi... Onun için, Peygamber Efendimiz de son on günde evinden de ayrılırdı.

Evinden niye ayrılıyor insan?.. Tabii, insanın çevresindeki insanlara sevgisi İslâm'da makbul. Çocuğunu sever... Güzel, sevsin. Çocuk da babasını sevsin... Hanımını sever, hanım beyi sever. Çok güzel! Allah büyük mükâfat verir eşlerin birbirlerini sevmesine. Babasını sever, annesini sever. Çok güzel, hayırlı evlat. Annesini babasını seven evlat... Hele annesinin babasının sevgisini kazanan, duasını alan evlât uçar, çok sevaplar kazanır. Bunların hepsi güzel!..

Ama bu sevgiler ve bu kişiler ve bu işler, dünya hayatı insanı meşgul eder. Çocuk gelir, bir şey sorar... Hanım gelir bir şey ister; “Çarşıdan şunu al, bunu getir, bunu götür!” Komşu gelir, ziyaret olur, telefon olur, insan akşamın nasıl geçtiğini anlayamaz.

Babam emekli oldu. Ondan sonra ben sordum: “—Baba günlerin nasıl geçiyor?”

“—Evladım, ben emekli olmadan önce memuriyete nasıl vakit buluyordum, ona hayret ediyorum. Meşguliyetler çok daha fazlalaştı, hiç boş vaktim yok!” dedi.

Ben korkuyordum. Yâni, “Boş vakitten acaba böyle bir üzüntü olur mu?” diye. Ama mü'min insan meşguliyet bulur. Yâni mü'min insanın vakti boş kalmaz, işi boş kalmaz. Kur'an okur, salât ü selâm getirir, zikir yapar, kitap okur...

Kitaplar ne güzel arkadaşlardır. Ne tatlı arkadaşlardır. Ne kadar güzel huyludur bu kitaplar. İnsana hiç kötü söz söylemezler, kaç çatmazlar, itiraz etmezler... Ne kadar tatlı arkadaşlardır... Açarsın, okursun. Yâni bir

insanı iyi okumanın zevkini almış, tadını almış bir insanı kitaplarla baş başa bırak, akşamın nasıl olduğunu bilemez, günlerin nasıl geçtiğini bilemez, seneleri bilemez... Bu kitaplar o kadar tatlı, o kadar güzel. Öyle güzel bilgiler var içinde, böyle güzel geçirebilir.

Bazı insanlar insanı meşgul ettiğinden; bu son on gün bilhassa sevabı çok kazanmak için çok önemli, çok büyük kazançların olduğu bir gün olduğundan; o zaman evinden de ayrılıyor, tamamen kendisini ibadete veriyor. Bu da insanı evliya olmaya götürüyor. Evliyalık talimi. Ramazan, dervişlik talimi, nefsi terbiye talimi... Yâni insanların askere alınıp da eğitildiği gibi, Ramazan'da da müslüman eğitiliyor. İ'tikâf da evliyalık talimi. Yâni sabahtan akşama Mevlâ ile ünsiyetin adabını, usûlünü, erkânını, zevkini, şeklini öğreniyor. Evliya olmanın uygulaması.

Böylece İslâm'da her mü'min evliya olabilir, İslâm'ı uygularsa. İslâm evliya olmanın kılavuz-nâmesidir. İslâm, hayatı mutlu yaşamının reçetesidir, talimatnâmesidir. Yâni, insanlar İslâm'ı tam uygulasa, neler elde edecekler, ama bilmiyorlar.

c. İslâm'ın Kıymetini Bilelim!

İslâm'a düşman olanlar da var. Sanki biz Batıyı bilmiyoruz,

sanki biz medeniyeti bilmiyoruz, sanki biz Avrupalıları tanımıyoruz. Onlar işte bizim bilip de mahiyetini anladığımız şeylere uzaktan hayran kalıyorlar. Bizim bildiğimiz kendi güzelliklerimizi bilmiyorlar eğitimleri

eksik olduğundan, kendisinin sahip olduğu hazinelerden mahrum.

Hindistan'da fakir bir köylü varmış, tarlası taşlıkmış. Ektiği zaman mahsûl bile çok az bitiyormuş, verim vermiyormuş. Adamcağız tarlayı bırakmış, şehre gitmiş, diyâr-ı gurbetlerde sefalet çekmiş, ölmüş. Ama o taşlık tarlasından, sonra elmas madeni çıkmış. Dünyanın en meşhur elmaslarından bazıları oradan istihsal edilmiş. *Kûh-i nur* denilen, nur dağı denilen büyük elmas da oradan çıkmış diye kitaplar yazıyor.

Bizim müslüman kardeşlerimiz, hele şimdiki Türkiye'dekiler... Ben onlara benzetiyorum. Yâni, elmas madenlerine sahip tarlaları var ama, madenden anlamadıkları için, o zavallı Hintli köylü gibi, Avrupalara gidip oralardan bir şeyler bulacağız diye uğraşa uğraşa, diyâr-ı gurbetlerde sefaletle ömür geçiriyorlar.

Sefalet maddî sefalet olsa, neyse ne, gelip geçicidir. Ama mânevî sefalet, iman sefaleti olunca çok daha fena oluyor aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! Allah mâneviyatımızdan bir şey kaybettirmesin...

Bizim mâneviyâtımız, bizim mazimiz doğunun, batının, şarkın, garbın, eskilerin, yenilerin, feylosofların, araştırmacıların hayran kaldığı bir mazi. Evliyaullah büyüklerimiz, alimlerimiz mâzimizdeki, medeniyetimizdeki büyük kişiler, simalar, herkesin hayran olduğu kimseler... Misal: İşte Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî; işte irfanı, işte ilmi, işte zarafeti, işte edebi... İşte

Yunus Emre...

Mevlânâ'yı herkes anlamıyor, çünkü Farsça bilmiyor. O Farsça yazmış. Mesnevî'yi aslından değil de tercümelerinden okuyorlar. Tamam, al sana Yunus. Yunus Emre... Bütün dünyanın hayran olduğu, Yunus yılı ilan ettikleri bir kimse, böyle bir insan... Ama işte nasıl geçirmiş hayatını biliyorsunuz. Bizim değerlerimiz böyle. Eşrefoğlu Rûmî, İbrahim Hakkı-i Erzurûmî... 15. 16. Asırda uçmayı başarmış, füzeyi yapmış alimlerimiz... Biz mazimizi bilmiyoruz.

Dögol Fransız reisicumhuruyken Türkiye'ye gelmişti de bizimkilere mültefit birkaç cümle söyleyecek, Clinton geldiği zaman da, bizi mecliste methedip de, coşturup da kendisini alkışlattığı gibi, Dögol da:

“—Siz öyle bir milletsiniz ki Kâtip Çelebiler yetiştirdiniz.” demişti.

Ama Kâtip Çelebi'nin neden büyük olduğunu onu dinleyenlerin çoğu bilmiyorlardı, Dögol biliyordu da...

İşte biz böyle bir duruma düşmüşsek çok yazıktır. Bizim mazimiz çok kıymetli. Ben maziye bilen bir profesör olarak konuşuyorum. Yâni eski Türk edebiyatını bilen, doğu medeniyetini bilen, İslâm'ı bilen, Arapça'yı, Farsça'yı, Osmanlıca'yı bilen bir kimse olarak konuşuyorum. Varsa bilen bir başkası, çıksın karşıma, aksini gösterecek bakalım!.. Maalesef, işte iyi yetişemedikleri için anlayamıyorlar.

Ama İslâm o kadar güzel ki, bir insanı —eğer ahkâmını uygularsa— Mevlânâ gibi bir velî

yapabilir. Yunus Emre gibi bir arif yapabilir bu eğitim... Bu eğitim öyle bir eğitim. Ayarlandığı zaman ucundan, öyle mübarek simalar çıkıyor. Hem de her devirde. 20. Yüzyıl'da dahi. Bunca olumsuzluklara rağmen, bunca çelmelemelere, engellemelere rağmen yine de öyle... Çünkü Kur'an-ı Kerim feyiz kaynağı.

Ben, Amerikalı bir kimseyle tanışmıştım. Daha doğrusu, Amerikalı bir subay bizi ziyarete gelmişti Ankara'dayken. Bir arkadaşın evindeydik, rahmetli... Öyle üniformasıyla bir Amerikalı subay geldi, oturdu, diz çöktü, selâm verdi... Amerikalı, resmî asker elbiseli... Selâm verdi, ismini sordum, İslâm ismi... Allah Allah... Ailesini sordum, yokladım filan... Güldü dedi ki:

“—Benim ailemi hiç karıştırma. Hepsi gayri müslim idi. Ben müslümanım. Yâni ben böyle babadan dededen müslüman gelme değilim. Kendim müslümanım.”

“—Peki nasıl müslüman oldunuz?” dedim.

Çok ilginç bir söz söyledi:

“—Kur'an-ı Kerim'i okudum, müslüman oldum.” dedi.

“—Vay gerici vay!.. Vay Amerikalı gerici vay!.. Kur'an-ı Kerim okumuş, müslüman olmuş, vay şaşkın vay!” mı diyeceğiz?..

Bizim gazetecilerden bir gazeteci kardeşimiz, başından geçen bir hadiseyi anlatmıştı. Libya'da, bir uluslararası toplantıda, bizim gazeteciler bulunuyorlar. Otelin aşağısında, lobi dedikleri yerde akşam sohbet ediyorlarmış. İşte

İslâm'a söz gelince, bizim arkadaş demiş ki:

“—Fransızlardan meşhur filozof Roce Garudi de müslüman oldu.” demiş.

Onlar ilk defa duyuyorlar ondan, daha önce duymamışlar. Sonradan herkes duydu, hatta Türkiye'ye bile geldi.

“—Hadi yâ, siz de herkesi müslüman yaparsınız; o müslüman oldu, bu müslüman oldu diye söylersiniz. O müslüman olmaz!” demişler.

“—E niye müslüman olmaz?”

“—O çok büyük filozof. Onun kitapları Moskova'da tercüme ediliyor. Fransız olduğu halde uluslararası şöhrete sahip bir büyük feylozof. Hiç müslüman olur mu?..” demişler.

“—Yahu müslüman oldu.” demiş.

“—Yok yâ!.. Yanlış biliyorsundur.” demişler.

Arkadaşları böyle kabul etmemişler. Allah'ın işine bakın ki, ertesi gün Kazzâfî onu da çağırılmış. Roce Garudi de kalkmış, aynı yere gelince, bizimkiler, yâni hayır diyenler, “Yok yâ, olmaz yâ!..” diyenler, hayret içinde bakmışlar: Adam müslüman, adam namaz kılıyor. Fransız feylozof müslüman, hanımı da kapalı, hem de başörtülü...

Artık nasıl başörtülüydü bilmiyorum, onu da o arkadaşına soralım! Yâni, bir simge olarak mı başörtüsü, yoksa adet olarak başörtüsü mü?.. Adet olarak başörtü olursa yasak değil, simge olursa yasak. Artık hangi cins olduğunu bilmiyorum. Garip işler, yanlış işler yâni...

Bizim ilerici gazetelerden birisinin oradaki davetlisi, ilgilisi:

“—Üstad! Yâ sen niye müslüman oldun?” demiş.

“—Yazıklar olsun!” der gibi, “Yâni, sen yapmasaydın bari bunu!” der gibi, Roce Garudi’ye demişler:

“—Niye müslüman oldun yâ üstad?”

Onun sözünü hiç unutamıyorum, her zaman her yerde de anlatıyorum. Kitaplarını da okudum, beğendim, güzel. Türkiye’ye geldiği zamanda belki siz de takip ettiniz, belki gördünüz, konuştunuz. Demiş ki:

“—Evlat, bak!” Yaşlı demek ki, karşısındaki de genç olduğu için, “Evlat, bak!” demiş. “Kapitalizm insanı sermayeye ve patrona esir etti.” Batıda vahşi kapitalizm öyle, parası olan eziyor, ötekisi eziliyor, ezilmiş. “Sosyalizm ve komünizm de insanı topluma ve devlete feda etti.” Devletin elinde hiç şahsiyeti, kişiliği, değeri yok, yığın... Orada da mutlu değil. “İnsana insan olma değerini veren İslâm’dır. Ufkunu açan, insanca yaşamayı sağlayan, o nizamı getiren İslâm’dır.” demiş.

Güneş batıdan doğmaya başladı aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! Batıdan ışıklar geliyor, aydınlatıyor. Herkes doğudan böyle beklerken, batıdan ışıklar geliyor, İslâm’ın hak olduğunu söyleyen sesler çıkıyor. Bunu söylemekle de kalmıyorlar, hayatlarını değiştiriyorlar, İslâm’a geliyorlar, müslüman oluyorlar, namaz kılmağa başlıyorlar.

Bizimkiler müftü, vaiz, hatip çocukları, şehid çocukları, eski şeyhlerden, falanca mübareklerden bilmem Hacı Bayram'ın torunlarından, falancanın torunlarından kimseler, maalesef şimdi başka yollara giriyor, başka merkezli derneklere giriyor, başka inançsız yollarda, dedelerine ters ve yanlış istikametteler... Kesin söylüyorum yanılıyorlar, çünkü bilgilerin en aşağı %50'sini bilmiyorlar. Yarısını biliyorlar, yarısını bilmiyorlar. Yarım bilgiyle, yarım akılla, yarım kafayla ahkâm kesiyorlar. Bir de, başkalarını da kendilerinin yoluna girdirmek istiyorlar.

İslâm güzel bir nizam. İşte Ramazan... Nasıl meleklaşıyor insanlar! Nasıl nefsini terbiye etmeyi öğreniyor, nasıl iradesini kuvvetlendirmeyi öğreniyor, nasıl sabretmeyi öğreniyor!.. Nasıl fakirin ızdırap çektiğini öğreniyor, açlığın sıkıntılarını anlıyor!.. Ne kadar güzel bir ibadet!.. Bazı Avrupalılar, İslâm'daki ibadetlerin hikmetlerinden, güzelliklerinden müslüman oluyorlar.

Ramazan'ın sonuna doğru, kişiyi iyice bu dünyadan, dünyevî alâkalardan, kendisini engelleyen, gözünü perdeleyen alâkalardan da alıyor; gerçekleri tam görsün, mâneviyâtı tam gelişsin diye, "İbadetlerin en üstünü tefekkürdür!" diyen İslâm, tefekkürün bütün şartlarını hazırlayıp, "Buyur, işte evliya olmanın yolu, gir, yürü!" diye, onu da sağlıyor.

İslâm o kadar güzel, o kadar güzel; ama, müslümanlar da İslâm'ın güzelliğinden bu aşırda o kadar habersizler ki, Allah uyandırırın... Öyle bir uykudalar ki, ne zaman uyanacaklar

bilmiyorum. Hem de aydınlar, hem de okumuşlar... Ne okumuşlar bilmem, hem de öyle dünyayı tanıdığını sananlar...

Siz dünyayı tanımıyorsunuz. Siz dünyanın sadece yarısını görüyorsunuz, sadece batısını görüyorsunuz. Dünyanın doğusu var, batısı var, güneyi var... Bakın ben Avustralya'ya geldim, Malezya'dan geçtim. Oraları ilk gördüğüm zaman dört beş sene önce, bunların, buradaki bazı milletlerin 21. Yüzyıl'a adım attığını söyledim. Daha bizimkilerin buralardan hiç haberi yoktu.

İslâm güzel bir din ve bütün ibadetleri de son derece hikmetli... Evet, Ramazan'ın sonunda böyle bir zamanda...

Tabii bu hususta daha başka hadis-i şerîfler de var. Meselâ; Peygamber Efendimiz, Aişe Anamız'ın rivâyet ettiği, yine İmam Buhârî'nin kaydettiği bir hadis-i şerifte buyurmuşlar ki:⁴

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوَتْرِ مِنَ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ
مِنْ رَمَضَانَ

(خ. عن عائشة)

(*Teharrav leylete'l-kadri fî'l-vetri mine'l-aşri'l-evâhiri min ramadàn*) “Kadir Gecesi’ni Ramazan’ın son on gününde, tek gecelerde arayın!” diye de bir açıklama daha yapmış.

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.VII, s.145, no:1878; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.73, no:24489; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.308, no:8314; Hz. Aişe RA’dan.

Daha 27'sinde olduğuna dair de rivayetler var. Acaba her sene mi 27'sindedir, yoksa bazı seneler başka türlü de olabilir mi?.. Bu hususta alimlerin sözleri var. Ama Rabbimiz bir hikmetle kesin olarak beyan etmemiş, saklamış ki, onu ihyâ edenler, “Ben Kadir Gecesini ihyâ ettim, artık benim çalışmama lüzum kalmadı, yan gelip yatarım!” gibi düşünerek gevşemesin diye.

Biz kendimizi biliyoruz, çocuklarımızı biliyoruz... Ben hoca olarak söyleyebilirim, siz de talebe olduysanız talebelik yıllarından, okuldan, mektepten hatırlarsınız: Hoca imtihan yapmasa, çocuk derse çalışmaz!.. Senenin sonuna kadar çalışmaz çalışmaz, ondan sonra imtihan vakti uyumaz, üç dört günde kitabı okuyup, girip sınıfı geçmeğe çalışır. Yâni, gevşek oldu mu, böyle baskı olmadı mı, insan maalesef böyle... Bir de sınıfı geçti mi; hoca derse kaldırdı da iyi bir not aldı mı, kitabı bir kenara atar. Niye?.. “Hoca artık beni kaldırdı, iyi notu aldım, geçtim!” der, bakmaz.

Halbuki bilgi not almak için değil, hayatta kullanmak içindir. O bilgileri zevkle almak ve ilerletmek lâzım; alim olmak lâzım, faydalı olmak lâzım, ilerlemek lâzım!.. Not için öğrencilik, not için tahsil, diploma için tahsil çok yanlış bir şey. Ama işte bunları öğretmemiz lâzım ki, insanlar ona göre hareket etsinler.

Bu Kadir Gecesi biraz saklı, biraz belli. Allah-u Teâlâ Hazretleri Kadir Gecesi'ni ihyâ etmeyi nasib etsin...

Büyüklerimiz demişler ki:

“—Her geceni Kadir, her gördüğünü Hızır bil!”

Yâni, karşılaştığın insan belki Hızır olabilir diye, güzel muamele et! Gecen de Kadir Gecesi olabilir diye, güzel geçirmeğe çalış!..

d. Bir Gecenin İhyâsı

Bir gecenin güzel geçirilmesi nasıl olur?.. Gece ne zamandan ne zamandır?.. Bir kere onun da söylenmesi lâzım! Ayet-i kerimede açıkça beyan ediliyor: (*Hiye hattâ matlai'l-fecr*) “İmsak kesilinceye kadardır gecenin zamanı.”

Belki Türkiye’de bunu bilmeyen, bu sözü duymayan, bu konuda fikri olmayan insanlara sorsan:

“—Gece ne zamandır, gündüz ne zamandır?” diye, onlar diyecek ki:

“—Güneşin battığı zaman gecedir.”

Hatta o zaman, ilk zamanlarda da biraz aydınlık olduğu zaman, daha gece gelmedi diye düşünür. “Güneş doğduğu zaman da gündüzdür; veyahut biraz daha öncesinden, ortalık aydınlandığı zaman...”

Hayır, öyle değil! İslâm’da akşam ezanıyla, güneş batmasıyla gece başlar; imsak kesilmesiyle gece biter.

İmsak kesilme vakti nasıldır?.. Dışarıya çıksanız, bayağı karanlıktır. Sadece doğu tarafından, siyah gökyüzünün doğu tarafında hafif bir mavi- lenme vardır. Azıcık, herkes kolayca görmez ilk saatlerde. Sonra dakikalar ilerledikçe görmeğe

başlar. Ona fecir deniliyor. Daha karanlıktır ortalık. İşte o fecirde bitiyor.

Kadir Gecesi de akşam namazından başlar; fecr-i sâdık tulûuna kadar, yâni takvimdeki imsak dakikasına kadar devam eder, biter. O gecede, o vakitte yâni o saatlerde kalkıp, geceyi namazla, niyazla, duayla, ibadetle ihyâ etmek lâzım!..

İhyâ etmek, diriltmek demek biliyorsunuz. Gecenin ihyâ edilmesi nasıl olur?.. Bir gecenin ihyâ edilmesi, Allah'ın sevdiği ibadetleri yapmakla olur. Bu ibadetlerin en güzeli hangisidir? En derli toplu, teferruatlı, anlı şanlı, görkemli ibadet hangisidir?.. Namazdır. Niçin?.. Çünkü namazda her türlü küçük ibadet var. Tekbir var, hamd var, tesbih var, rükû var, secde var, dua var, Ku'an kıraati var... Yâni namaz komple bir ibadet, tam bir şey. Tamam, namaz kılalım!..

Zaten Peygamber SAS Efendimiz de ekseriyetle gecesini namazla ihyâ ederdi. Namazda da en çok uzun secdelerde dua ve niyâz ederdi. Gözyaşlarıyla Cenâb-ı Hakk'a tazarrû eyler, yalvarır, münâcât ederdi.

Hocalar hep söylerler:

“—Kaza namazı olanlar, kaza namazlarını kılın!”

Doğru, tamam, kaza namazlarını ödemek lâzım! Keşke her gün bir miktar kaza namazını ödeye ödeye şu borçluluktan kurtulsa müslümanlar. Keşke hiç kazaya bırakmasa namazlarını... Adam vazifesini vaktinde bilip, iyi de eğitim

görüp, mükellef olduğu, buluğa erdiği zamandan itibaren, akıl ve bâliğ olduğu andan itibaren keşke hep namazlarını kılsa...

Kaza namazı kılsın... Sonra, başka sevaplı namazlar var. Meselâ tesbih namazı var: Üç yüz defa “*Sübhàna’llahi ve’l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illa’llâhu va’llâhu ekber*” deniliyor. Sonuncular da, “*Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llâhi’l-aliyyi’lazîm*” ilâve ediliyor.

Bizim İskenderpaşa Camimizde, Hocamız’ın sağlığında gelip orada namaz kılanlar, Hocamız’dan sonra gelenler, böyle kandil gecelerinde, bilirler bu namazı. Cemaatle kılıyorduk ki görsünler, öğrensinler, kendileri kişisel olarak da istedikleri zaman kılsınlar diye. Çünkü sünnettir, sahih bir namazdır, kitaplarda yazılıdır. Güzel bir namazdır.

Sonra namaz kılmaktan başka ne yapabilir?.. Zikir yapılır. Şimdi zikir deyince de, halkımızda yine zikir hakkında da hiç olumlu olmayan izlenimler ve intibalar vardır. Zikir deyince şartlanmalar vardır. Tesbih deyince, zikir deyince hemen irkilir. Halbuki, Kur’an-ı Kerim’de zikir tavsiye ediliyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

(الأحزاب: ٤١)

(*Yâ eyyühe’llezîne âmenü’z küru’llâhe zikran kesîrâ*) [Ey iman edenler, Allah’ı çokça zikredin!] (Ahzâb, 33/41)

وَإِذْ كُرِّسَ اسْمُ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

(الانسان:٢٥)

(*Ve'z küri'sme rabbüke bükraten ve esîlâ*)
[Sabah akşam Rabbinin ismini zikret!] (İnsân,
76/25) gibi, nice nice ayetlerde emrediliyor.
Peygamber SAS Efendimiz de, yüzlerce hadis-i
şerifte zikri tavsiye ediyor.

Hem de Peygamber Efendimiz, kendisi en
çok zikreden insanlardan biriydi. Biz de onun
sünnetine uyacağız diye, hadisler sahih mi değil
mi diye soruyoruz. Bunu soran bazı kardeşleri
biliyorum, hiç sünnetle de ilgisi yok, zikirle de
ilgisi yok... Bir de zikre karşı bazıları. Allah ıslah
etsin... Allah akıl fikir versin... Bir de İslâmcı
münevver filan, aydın filan geçinirler.

Evet, zikir yapılır. Zikrin çeşitleri nelerdir,
söyleyelim, öğrensinler. Zikrin en başta gelen
çeşidi Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an-ı Kerim
zikirdir. Kur'an-ı Kerim'i okuyunca, insan
zikretmiş olur. Kur'an-ı Kerim'e ne kadar
sarılsak, ne kadar öğrensek, ne kadar okusak,
ne kadar ahkâmını anlasak, ne kadar uygulasak,
o kadar Allah'ın sevgili kulu oluruz. Bütün
işimizi Kur'an öğrenmeye yöneltirsek, fezalara
gideriz; çağın bir numaralı, dev ülkesi oluruz,
milleti oluruz. Çünkü Kur'an-ı Kerim öyle bir
kitap...

Düşmanlarımız kendi millet meclislerinde,
bizimle savaş yaptıkları yıllarda, ellerine
Kur'an-ı Kerim'i almışlar:

“—Müslümanların elinden bu Kur’an’ı almadıkça, onları yenemezsiniz. Önce bu Kur’an’dan onları ayırın!” demişlerdir.

Bizlerle, Türklerle mücadelede şart olarak bizi Kur’an’dan ayırmanın gerekli olduğunu söylüyorlar. Çünkü Kur’an’ın bize aşk, şevk, aydınlık ve azim verdiğini; her türlü güzelliği oradan aldığımızı bildikleri için.

Maalesef, bazıları Kur’an’ın kıymetini bilmiyor. Kur’an eğitiminin öneminden haberdar değiller, hatta onu engellemeğe kalkıyorlar. Kur’an-ı Kerim en büyük zikirdir, Kur’an okunabilir.

Başka?.. Salât ü selâm çok kıymetli bir zikirdir. Peygamber Efendimiz’e salât ü selâm getirdikçe insan, Rasûlüllah’ın sevgisini, şefaatinin kazanır. Cenâb-ı Hak, bir salât ü selâm edene on rahmet ihsân eder. Çok yaptıkça makamı, mertebesi, sevabı, ecri artar, Allah yanında sevgili kul olur. Ahirette de Peygamber Efendimiz’e en yakın, en dost, en sevdiği kimse, kendisine en çok salât ü selâm getiren kimselerdir. Onun için salât ü selâmı çokça getirin!..

Sonra, günahlarınızdan tevbe ve istiğfâr eyleyin!..

e. Kadir Gecesi Duası

Bir de bu hususta, bir hadis-i şerîf okuyayım. Çünkü, sohbetlerimiz umûmiyetle hadislerle dolu oluyor, onun bereketinden istifade edelim diye. Aişe Anamız RA buyurmuş ki:⁵

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.419, no:3435; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.305, no:3840; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.171, no:25423; Nesêî, *Sünenü’lKübrâ*, c.VI, s.218, no:10708; Hâkim,

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ إِنْ عَلِمْتُ أَىُّ لَيْلَةٍ
لَيْلَةُ الْقَدْرِ، مَا أَقُولُ

فِيهَا؟ قَالَ: قُولِي: اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيمٌ، تُحِبُّ
الْعَفْوَ، فَاعْفُ عَنِّي

(ت. حم. ه. هب. عن عائشة)

(Kultü: Yâ rasûla'llâh, e raeyte in alimtü eyyü leyletin leyletü'lkadri mâ ekülü fîhâ? Kàle: Kulî: Allâhümme inneke afuvvün kerîmün. tuhibbü'l-afve, fa'fu annî.)

Kadir Gecesi'nin bazı alâmetleri var, o hadis-i şerîfleri ben yazdım, önümde ama, şimdi onları okumadım size... Hazret-i Aişe RA:

(Yâ rasûla'llâh, e raeyte in alimtü eyyü leyletin leyletü'l-kadri) “Yâ Rasûlallah! Eğer ben bir gecenin Kadir Gecesi olduğunu anlarsam, bilirim, (mâ ekülü fîhâ) o zaman ne diyeyim, yâni nasıl dua edeyim?” diye sordu Peygamber Efendimiz'e. İyi ki sordu, çünkü biz de cevabı öğreneceğiz, ona göre hareket edeceğiz.

(Kàle) Peygamber Efendimiz cevaben buyurdu ki: (Kulî) Yâ Aişe-i Sıddîka, ey zevcem, eşim demiş oluyor. De ki: (Allâhümme inneke afuvvün kerîmün, tuhibbü'l-afve, fa'fu annî.)

Müstedrek, c.I, s.712, no:1942; Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.III, s.338, no:3700; Hz. Aişe RA'dan.

İmam Tirmizî bu hadis-i şerîfi rivâyet etmiş ve hasen sahih hadis buyurmuş. Bir itiraz edilecek tarafı yok. “Eğer Kadir Gecesi olduğunu anlarsan, o gecenin ibadetinde, zikrinde, duasında şöyle dersin!” diye tavsiye etmiş:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوءٌ كَرِيمٌ، تُحِبُّ الْعَفْوَ، فَاعْفُ عَنِّي .

(Allâhümme inneke afüvvün kerîmün, tuhibbü'l-afve, fa'fü annî.)

Kalemi alın, yazın!.. Hafızanız kuvvetliyse, bir defada duyup anlıyorsanız hafızanıza yerleştirin. Peygamber Efendimiz'in ashabı, onun sözlerini bir duyuşta ezberlerlermiş de, ondan sonra bize de rivâyet etmişler. Haydi bakalım buyurun, siz de öyle olun:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوءٌ كَرِيمٌ، تُحِبُّ الْعَفْوَ، فَاعْفُ عَنِّي .

(Allâhümme inneke afüvvün kerîmün, tuhibbü'l-afve, fa'fü annî.)

(Allâhümme inneke afüvvün) “Yâ Rabbi, Allahım hiç şüphe yok ki sen çok affedicisin, (kerîmün) kerem sahibisin, (tuhibbu'lafve) affetmeyi de seversin; (fa'fu annî) beni affeyle...”

Evet, Rabbimiz Allah-u Teâlâ Hazretleri, alemlerin Rabbi, Mevlâmız affetmeyi sever. Halbuki af suçtan sonradır, suçlu bir kimse affedilir. Demek ki, Rabbimizin ne kadar kerim olduğunu, ne kadar *Erhamü'r-râhimîn* olduğunu buradan görüyoruz, anlıyoruz. Affetmeyi seviyor Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri.

Pekiye, Hazret-i Aişe Anamızın nesi affolunacak?

Her insanın küçük büyük hataları olur. Hattâ hiç hatâ etmemeğe niyet ederiz sabahleyin ama, yine akşama kadar bin bir türlü kusurumuz olur. Akşam hatırımıza gelir, üzülürüz. “Keşke şöyle yapmasaydım, böyle yapmasaydım. O arkadaşına şöyle muamele etmeseydim, hanıma şöyle demeseydim. Dükkânda şunu yapmasaydım, müşteriye kızmasaydım, tezgâhtara bağırmasaydım.” vs. vs.

Yâni kusursuz kul olmaz, yapmamağa çalışacağız, iyi insan olmağa gayret edeceğiz, tamam ama, işte oluyor. Olunca ne olacak?.. Cenâb-ı Hak’tan afv u mağfiret dileyeceğiz. Cenâb-ı Hak affeder. Affedince insan tertemiz olur, annesinden doğduğu gün gibi...

Tevbe ve istiğfâr edelim!

“—*Estağfiru’llâh el-azîm. Yâ Rabbi, beni affeyle, mağfiret eyle... Allâhü’mme inneke afüvvün kerîmün tuhibbu’l-afve fa’fu annî.*” diye tevbe ve istiğfârı çok yapalım!

Çünkü çok suçlarımız olduğu görülüyor. Milletçe suçluyuz, ümmetçe suçluyuz, insanlık olarak çok suçluyuz. Tüm insanlar suçlu!..

“—Niye bu kadar böyle herkesi suçluyorsun?” dersiniz;

İşte dünya üzerindeki zulümler!.. Buyurun, kaç yerde harb, kaç yerde masum insanlar, çocuklar, ihtiyar kadınlar nasıl perişan!.. Nasıl evler yıkılıyor, nasıl yuvalar yıkılıyor, nasıl mâsum çocuklar çıplak... Vietnam Harbini hatırlayın,

orada kafalardan yapılmış tepeleri hatırlayın!.. O Kızıl Kimerleri, onların reislerini ve sâireyi... Geçen senenin dergilerinde o öldü diye onunla ilgili haberler vardı. Kafataslarından yapılmış tepelerin resimleri vardı.

Bu insanların bu vahşiliği, dünyanın her yerinde haksızlık...

Sermaye sahipleri, nükleer güç sahipleri, büyük ordu sahipleri güçlerini zayıfları ezmekte kullanıyorlar. Harpler, darplar eksik olmuyor, zulümler, haksızlıklar eksik olmuyor, aldatmalar eksik olmuyor. Mâsum insanlar, ihtiyar kadınlar, dullar, yetimler, sefalet diz boyu...

Dünya üzerinde bütün insanlar kardeş, herkes Hazret-i Âdem'in evladı, benî Âdem, nev'-i beşer, hepsi bizim kardeşlerimiz ama, kardeşini düşünen hiç yok... Kardeşi ezen ezene, tanklarla ezip geçiyorlar, yuvaları yıkıyorlar... Kimse de bunların karşısında mertçe, büyük bir tepkiyle, engelleyici, müessir tedbirler alamıyor. Demek ki suçluyuz. Suç olduğuna göre, zulüm olduğuna göre...

Zulme rıza da zulümdür. Zalimi engellemek de sorumluluktur. Bir insan, engelleyebileceği zalimi engellemediği zaman daha kabre girerken, kabrin kapısında kafasına ateşten tokmağı yer, kabrin içi ateş dolar müslüman olsa bile. Neden?.. Zalimi engellemedin, mazlumun yardımına koşmadın diye. Bu hadisleri sizlere çok okumuştum.

Onun için, çok suçluyuz. Tevbe ve istiğfâr edelim, hatalarımızı anlayalım! Kötü huylarımızı

bırakalım, iyi huyları edinmeğe çalışalım!.. Cenâb-ı Hak bizi bu gece günahlardan pâk eylesin, yeni doğmuş gibi olalım... Artık bu 21. Yüzyıl'a, 2000 Yılına tertemiz müslümanlar olarak girelim!..

Biliyorsunuz bir de 2000 Yılı'nı *Tevhid Yılı* ilan ettik, 21. Asrı da *Tevhid Asrı* ilan ettik. O hususta var gücümüzle çalışacağız. Herkese bu cihanda İslâm'ın hak din olduğunu, *Lâ ilâhe illa'llah*'ın doğru inanç olduğunu, Allah'ın varlığını, birliğini öğreteceğiz. Herkesi İslâm'a davet edeceğiz. Cihanı sulh u sükûnla doldurmak için var gücümüzle gayret edeceğiz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri nice nice Kadirlere erdiresin... Büyük derecelere ulaştırsın... Tefvîki-ni refîk etsin... Nusretiyle te'yid ve takviye etsin... Mazlum kardeşlerimizi zulümden kurtarsın... Mağdur kardeşlerimizi gadirden, mahpus kardeşlerimizi hapisten kurtarsın... Esir kardeşlerimizi hürriyetlerine kavuştursun... Ezilen kardeşlerimizi ezilmekten kurtarsın... Sömürülen kardeşlerimizi sömürülmekten kurtarsın...

Müslümanlar arasındaki dargınlıkları, küskünlükleri izale eylesin... Kardeşler arasındaki küslükleri izale eylesin... Kardeşleri birbirleriyle barıştırsın... Onları, evlatları, aileleri bir araya getirsin... Karıları, kocaları birbirleriyle, görevlerini bilerek, güzel beşerî insanî münasebetler içine gelmeğe nasib eylesin, muvaffak eylesin...

Dilerim ki gününüz, ömrünüz, önünüz aydın olsun... Güller, sümbüller, pırl pırl bir ömür,

başarılı, verimli, hayırlı bir ömür sürün... Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanıp, huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varın... Rıdvân-ı ekberine erin, cemâlini görün... Cenâb-ı Hak cümlemizi, cümlenizi Habîb-i Edîbine, Firdevs-i A'lâ'da komşu eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
03. 01. 2000 - AKRA

[Bütün MÜBAREK GÜN VE GECELER](#)
[sohbetlerine PDF olarak](#)
[ulaşmak için tıklayınız.](#)

